

Yttrande över Klimat- och näringslivsdepartementets remiss av Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta

Södra har beretts möjlighet att yttra sig över Klimat- och näringslivsdepartementets remiss KN 2026/00195. Södra skogsägarna är Sveriges största skogsägarförening med fler än 50 000 familjeskogsbrukare som medlemmar. Tillsammans äger Södras medlemmar en världsledande industri som förädlar skogsråvaran till förnybara produkter inom massa, trä, byggsystem, flytande bioprodukter och energi.

Södras synpunkter

Södra välkomnar syftet att säkerställa ett långsiktigt skydd för hotade arter och anser att hänsyn till biologisk mångfald är en central del av ett hållbart skogsbruk. Våra medlemmar genomför varje år omfattande insatser för att värna arter och livsmiljöer i den brukade skogen, både inom ramen för lagstiftning och genom frivilliga åtgärder. Däremot anser vi inte att fridlysning bör vara det främsta verktyget för skydd av arter vid pågående markanvändning.

Södra anser att förslaget omfattar alltför många arter som inte i första hand bör skyddas genom fridlysning. När det gäller de skyddskategorier som gäller pågående markanvändning och därmed skogsbruk bör fridlysning begränsas till sådana arter som markägare har möjlighet att identifiera och känna till att de förekommer i skogen medan mycket sällsynta och svåridentifierade arter bör skyddas på andra sätt, vilket vi utvecklar nedan.

Regeringens förslag om nya fridlysningsregler, som innebär förbud mot att störa eller skada även frön, ägg och larver liksom att även oavsiktliga handlingar är förbjudna, gör det än mer olämpligt att inkludera ovanliga och svåridentifierade arter i den nationella fridlysningen.

Södra anser att urvalet av arter som föreslås för nationell fridlysning är för brett och inte i linje med att endast arter som bäst skyddas genom fridlysning ska föreslås.

Artlistorna i myndighetens förslag följer inte de föreslagna skyddskategorierna vilket har gjort det svårt se vilka arter som föreslås hamna i respektive skyddskategori, men Södra konstaterar att det med det här förslaget sker en utökning av antalet arter som är fridlysta på ett sådant sätt som berör pågående markanvändning och därmed skogsbruk.

Alternativ till fridlysning

I uppdraget anges tydligt att endast arter som bäst skyddas genom fridlysning ska föreslås. I det här avseendet anser Södra att Naturvårdsverkets förslag inte följer regeringens uppdrag. De alternativ till fridlysning som lyfts i redovisningen beskrivs förenklat och som alternativ som fullständigt skulle ersätta fridlysningsregler. Vi menar att det för många av arterna finns bättre alternativ än fridlysning utan att för den skull helt hantera allt artskydd genom formellt skydd. Det gäller exempelvis arter som är mycket sällsynta och svåra att identifiera, som bättre skulle hanteras genom riktade insatser som formellt skydd eller åtgärdsprogram. Arter som kräver stora områden bör skyddas genom områdesskydd medan många arter som förekommer i begränsad omfattning, där intrången inte går över intrångsbegränsningen, hanteras bättre genom den generella hänsyn som skogsbruket är vana att använda som verktyg för bevarande av arter och livsmiljöer. Vid behov kan beslut tas enligt Skogsvårdslagen, som ger möjlighet att förelägga om artspecifik och anpassad hänsyn. Där olika skyddsvärda arter förekommer i skogen varierar ofta både artens krav samt förutsättningarna på platsen, ofta kan den hänsyn som krävs tas genom olika typer av generell hänsyn eller anpassningar av brukandet, men ibland finns behov av områdesskydd.

I den mån andra verksamheter som inte omfattas av skogsvårdslagen (såsom exempelvis exploatering) skulle komma att påverka arten torde detta kunna hanteras (eventuellt med mindre justeringar i relevanta föreskrifter) inom ramen för de aktuella tillståndprocesserna för dessa verksamheter.

I rapporten anges som argument för fridlysning snarare än formellt skydd att det handlar om små isolerade områden som innebär ett ineffektivt skydd. Skyddets effekt på artbevarandet blir dock i de fallen detsamma om det i stället genomförs genom fridlysning, men med den viktiga skillnaden att fridlysningen leder till förbud oavsett förutsättningarna i det enskilda fallet. Genom att använda alternativ till fridlysning (Skogsvårdslagen eller formellt skydd) i stället för att inkludera samtliga arter med skyddsbehov i fridlysningen ges en möjlighet att prioritera avsättningar, hänsyn och skyddsåtgärder till områden med potential att ge önskad effekt och naturvårdsnytta, och därmed är önskvärda att skydda ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det talar för att begränsa fridlysningen till de arter som bäst skyddas genom fridlysning i enlighet med vad som anges i uppdragsbeskrivningen.

Arter som omfattas av internationella konventioner

Södra avstyrker förslaget att fridlysa arter enligt 1.2 på grund av att de omfattas av CITES-konventionen. Konventionen reglerar handel med vissa arter vilket inte lämpligast regleras genom fridlysning utan genom regler kring förbud eller restriktioner av just handel. Endast i den mån en art är väldigt begärlig för plockning/fångst (med handel som syfte) borde skyddet hanteras även genom fridlysning. En sådan fridlysning bör då inte omfatta hela artfamiljer utan endast de specifika arter som är begärliga. Om begärliga arter behöver ytterligare skydd i relation till handel bör de i så fall fridlysas enligt kategorin för insamling och kommersiell användning eftersom det inte finns något internationellt åtagande att skydda dessa mot andra åtgärder.

För Södra skogsägarna

Malin Pettersson, Näringspolitisk specialist